

Глушевський В`ячеслав,
доктор економічних наук, доцент,
зав. кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету;
Метрик Роман,
аспірант кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету;
Стещенко Катерина,
аспірант кафедри економіки та інформаційних технологій,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ

*«Нет дела, коего устройство было бы труднее,
ведение опаснее, а успех сомнительнее,
нежели замена старых порядков новыми»*
(Никколо Макиавелли, итальянский мыслитель)

Історичний екскурс. Середина 1970-х років - Рада міністрів Європейського союзу приймає резолюцію про першу програму співробітництва у сфері європейської вищої освіти; 1998 р. - підписано Сорбонську декларацію, в якій окреслено принципи добровільної співпраці університетів європейського освітнього простору; 19 червня 1999 р. - підписано Болонську декларацію, від якої офіційно бере початок добровільний процес створення єдиного Європейського простору вищої освіти з метою розроблення спільних положень і стандартів, що пропагують академічну свободу університетів, академічну мобільність студентів і випускників, професійний розвиток викладачів і персоналу тощо; 2005 р. - Україна приєдналася до Болонського процесу.

ТАК БУЛО. Українська вища освіта стрімко увійшла у ХІХ століття, взявши новий вектор на зближення і гармонізацію власної системи освіти з вищою освітою країн Європи. Проте, нажаль, аж до теперішнього часу панівною моделлю національної системи вищої освіти залишалася так звана «*міністерська модель*» освітніх реформ (модель «*As-Is*» - «*Як-Є*»), коли визначальна роль належала профільному Міністерству в освітній сфері, процеси ліцензування й акредитації закладів вищої освіти (ЗВО) було жорстко регламентовано та необґрунтовано ускладнено, згідно пануючої парадигми освіти студент позиціонувався як об'єкт навчання, внаслідок чого заперечувалася його повноцінна агентність, тобто істинною було теза: «студент потребує виховання й догляду, тому Міністерство

освіти через ЗВО чітко визначає, що і як мають вчити студенти». Прийняттям у 2014 р. нової редакції Закону України «Про вищу освіту» на законодавчому рівні започатковано формування нової моделі освітніх реформ в Україні - модель «*As-To-Be*» (модель «*Як-Має-Бути*»), яка ґрунтується на новітній парадигмі освіти та вводить таку систему принципів:

- взаємоповага між студентом і викладачем через інтерактивне спілкування (сприяє особистісному розвитку студентів, формує атмосферу взаєморозуміння і довіри);

- адаптація освітнього процесу у ЗВО до вимог ринку праці (активна участь працедавців у наданні можливостей здобувачам вищої освіти опановувати практичні навички, розуміння особливостей своєї професії);

- участь стейкхолдерів у системі внутрішнього забезпечення якості ЗВО (поєднання наукового та практичного досвіду для розробки нових методичних підходів навчання, залучення викладачів-практиків до освітнього процесу, реальна вибірковість дисциплін тощо).

Ці принципи покладено в основу розроблення механізмів та інструментів внутрішнього (відповідальність українських ЗВО) і зовнішнього (відповідальність новоствореного Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти - НАЗЯВО) забезпечення якості вищої освіти в Україні. Першим кроком на цьому шляху є прийняття українською освітянською спільнотою «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG - «Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area») [1]. З цих позицій, головним покликанням Національного агентства є поширення в українському академічному середовищі принципів довіри і взаємної вимогливості, зміцнення репутаційного капіталу українських ЗВО, відновлення культури якості та доброчесності [2].

ТАК БУДЕ! Центром освітнього процесу є здобувач вищої освіти (студент) та особистісно-орієнтована система навчання, тобто так званий *Студентоцентризм (Student-Centered approach)*, коли здобувач вищої освіти розглядається як суб'єкт з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, який спроможний бути самостійним і відповідальним учасником (агентом) освітнього процесу. У такому контексті студент стає активним Агентом Змін, який після завершення навчання в університеті є власником так званої «компетентнісної скриньки» (див. рис. 1). Вочевидь, забезпечення якості підготовки здобувачів на рівні міжнародних стандартів можливе лише за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання на базі інформаційних технологій (ІТ), які стають невід'ємною складовою сучасної університетської культури. Серед інноваційних ІТ у вищій освіті, насамперед, виокремимо такі: *дистанційне навчання* - електронні

підручники, навчальні презентації, відео-лекції, віртуальні проблемні кейси та лабораторні практикуми тощо; *світова інформаційна мережа* - участь у міжнародних Інтернет-конференціях, олімпіадах і проектах тощо; *віртуальні простори з проблемно-орієнтованими спеціальними структурами* - обмін ідеями, взаємне консультування, Web-лабораторії тощо. Вбачаємо формулою успіху впровадження цієї моделі освітньої реформи при підготовці майбутніх фахівців, зокрема з економічної освіти, таке:

«СПІЛЬНА
МЕТА = УНІВЕРСИТЕТ + СТУДЕНТ + РОБОТОДАВЕЦЬ»,

коли студент стає *фахівцем з міждисциплінарною освітою* та набуває компетентностей з економічного і фінансового аналізу, комп'ютерного статистичного аналізу даних, digital-обліку, розробки бізнес-моделей компаній, інформаційних і комунікаційних технологій, digital-маркетингу тощо, а пріоритетами її реалізації є синергетичне поєднання:

DATA SCIENTIST+DATA ENGINEER+DATA ANALYST.

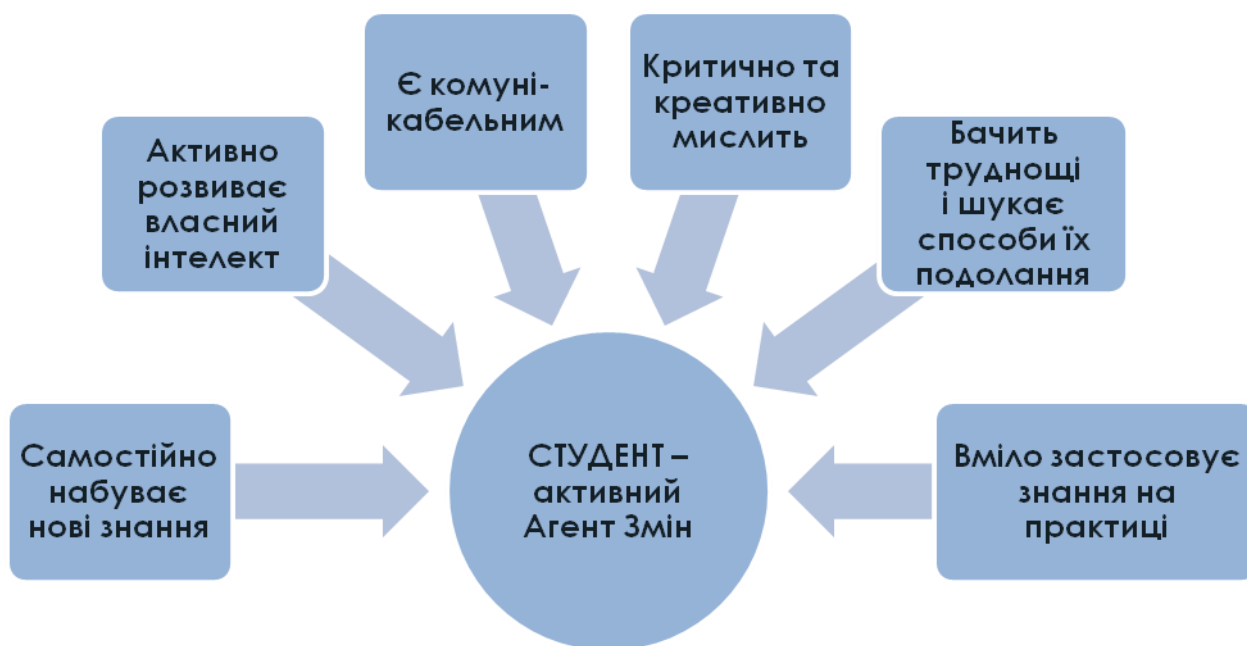

Рис. 1 Компетентнісна скринька здобувача освіти згідно з моделлю «Як-Має-Бути»

За цих умов актуалізується таке питання: «Що потрібно для вирішення цих завдань?». Колектив факультету економіки та менеджменту Запорізького національного університету прийняв цей виклик. Ми маємо власне бачення способів їх вирішення - це *впровадження інноваційних освітніх програм підготовки здобувачів*, у фокусі яких знаходиться Запорізький регіональний промисловий комплекс. На цих принципах нами започатковано такі унікальні освітні програми: «Інформаційна економіка»,

«Промисловий менеджмент», «Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством», «Управління державними та місцевими фінансами», «Управління фінансами підприємницьких структур». Ми упевнено дивимось у цифровий світ економічної освіти майбутнього!

Список використаних джерел

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ “ЦС”, 2015. 32 с. URL : http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.

2. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: затв. рішенням НАЗЯВО від 29.08.2019 р. №9. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/2-Положення-Про-акредитацію-освітніх-програм_08.08.2019.pdf.